

JOANNA BEREŻNICKA

joanna_bereznicka@sggw.pl

*Ujemny kapitał własny w przedsiębiorstwie
a kontynuacja działalności*

Negative Equity in the Business and Going Concern Assumption

Słowa kluczowe: kapitał własny; kontynuacja działalności; zadłużenie

Keywords: equity; going concern assumption; debt

Kod JEL: D24; G33; M21

Wstęp

Właściciele podmiotu gospodarczego przyjmują na etapie decyzji o rozpoczęciu działalności założenie, że będzie stanowił on źródło ich bogactwa w dającej się określić przyszłości. Warunkiem koniecznym i wystarczającym do realizacji tego celu jest, aby ów podmiot kontynuował działalność. Jest to możliwe, jeżeli powierzony jednostce kapitał będzie przynosił korzyści finansowe. Odzwierciedleniem tych korzyści jest pomnażanie kapitału własnego wygospodarowanego w kolejnych okresach. Odbywa się to najczęściej przez wygospodarowany zysk, który właściciele pozostawiają do dyspozycji jednostki. Wydaje się, że wielkość tego kapitału ma mniejsze znaczenie (choć to sprawa dyskusyjna), ale ważne jest, aby kapitał własny miał wartość dodatnią, ponieważ stanowi on podstawę finansowania i bezpieczeństwa działalności [Barburski, 2014, s. 117], a także często decyduje o stabilnym i długoterminowym rozwoju przedsiębiorstwa. Czy jednak zawsze jest możliwe, aby wielkość kapitału własnego była dodatnia? Czy zdarzają się sytuacje, w których występują jego niedobory?

Celem artykułu jest rozpoznanie sytuacji finansowej przedsiębiorstw wykazujących ujemny kapitał własny pod kątem możliwości kontynuowania przez nie działalności oraz określenie czynników decydujących o niedoborach kapitału własnego.

1. Rola kapitału własnego dla przedsiębiorstwa i koncepcja kontynuacji działalności

Zasada kontynuacji działania stanowi jedną z podstawowych koncepcji, które obowiązują w rachunkowości [Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości], ale jednocześnie powinna być wspólnym dążeniem wszystkich interesariuszy [Kumor, 2016, s. 450]. W powszechnym rozumieniu istotą tego postulatu jest przyjęcie założenia, że działalność będzie prowadzona przez podmiot gospodarczy w wystarczająco długim okresie, aby mógł wywiązać się z istniejących zobowiązań. Jest to założenie ważne z uwagi na prezentację informacji o zasobach, zobowiązaniach i działalności operacyjnej. Są to informacje niezbędne do projekcji (prognozowania) przyszłości jednostki w zakresie realizacji działalności podstawowej [Hendriksen, Breda 2002, s. 165–166; Eliot, Eliot, 2005, s. 46–47]. Kontynuowanie działalności powinno stanowić dla właścicieli cel długoterminowy podmiotu gospodarczego, a osiągnięcie go jest łatwiejsze, gdy podmiot osiąga zyski. Strata netto bowiem przyczynia się do uszczuplenia własnego kapitału, co powoduje konieczność uzupełnienia go kapitałem obcym, ale powinno to być działanie uwzględniające ryzyko finansowe. Nie jest niebezpieczną sytuacją, gdy udział kapitału obcego jest znaczący, ale wówczas kapitał własny powinien mieć wartość dodatnią. Natomiast jeżeli występuje ujemny kapitał, pojawia się ryzyko ogłoszenia upadłości spółki. Te kwestie regulują przepisy prawa, z których podstawowym jest ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze.

Zasadniczą przesłanką zakończenia kontynuacji działalności jest opóźnienie w regulowaniu zobowiązań pieniężnych przekraczające 3 miesiące lub wartość zobowiązań jest wyższa niż wartość majątku w okresie 24 miesięcy. Kwestie dotyczące zagrożenia brakiem kontynuacji działalności są regulowane także zapisami zawartymi w Kodeksie spółek handlowych. Zgodnie z art. 233 w sytuacji, kiedy skumulowana strata przewyższy sumę kapitału zapasowego i rezerwowego oraz połowę kapitału zakładowego, wspólnicy powinni podjąć uchwałę o dalszym istnieniu spółki bądź jej rozwiązaniu. Taka sytuacja zachodzi także wówczas, gdy kapitały własne wykazują wartość ujemną. Jest to sytuacja niezwykle niepokojąca dla właścicieli oraz wierzycieli. Jak wynika z badań E. Mączyńskiej [2009, s. 205], Prawo upadłościowe i naprawcze w pełni nie pozwala na prawidłowe oczyszczanie rynku z jednostek niewypłacalnych. Kluczowe, z perspektywy kontynuowania przez podmiot działalności, jest przeanalizowanie modelu biznesowego oraz – w przypadku spółek wchodzących w skład grupy – modelu finansowania działalności. Stan, w którym kapitał własny jest ujemny, nie może przybierać postaci trwałej. W sytuacji braku możliwości generowania zysku przez spółkę istnieje realne zagrożenie kontynuowania działalności.

Ze względu na charakter można wyróżnić dwie grupy stanów zdarzeń powodujących przerwanie prowadzenia działalności:

- określony stan prawny,
- określona sytuacja gospodarcza jednostki [Fedak, 2002, s. 29].

Nie zawsze jednak istnieją tak jednoznaczne przesłanki dla uznania, że działalność jednostki nie będzie kontynuowana. W wielu przypadkach występują jedynie pewne objawy pogarszającej się sytuacji przedsiębiorstwa i zagrożenia dla kontynuowania działalności [Micherda (red.), 2005, s. 410].

2. Źródła danych i metodyka badań

Dane finansowe wykorzystane w opracowaniu pochodzą z przedsiębiorstw produkcyjnych zajmujących się produkcją żywności. Są to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nienotowane na GPW. Warunkiem doboru podmiotu do badań było spełnienie przez nie kryterium, jakim była ujemna wartość kapitału własnego oraz dostępność sprawozdań finansowych za badane okresy, czyli lata 2012–2015. Ostatecznie do badania zostało zakwalifikowanych 27 przedsiębiorstw (Kw(-)). Dodatkowo wykorzystano również dane pochodzące z przedsiębiorstw, które charakteryzowały się dodatnią wartością kapitału własnego (Kw(+)) w badanym okresie.

Dla weryfikacji czynników, które oddziaływały na ujemną wartość kapitału własnego, posłużono się programem Gretl, a przy tworzeniu modelu wykorzystano klasyczną metodę najmniejszych kwadratów. W opracowaniu zastosowano analizę finansową, która według badań M. Szulca [2012, s. 238–240] odgrywa istotną rolę w ocenie zdolności do kontynuacji działalności, a także metodę analizy porównawczej. Wykorzystano też dwa modele dyskryminacyjne, tj. model poznański i E. Mączyńskiej jako modele o dużej skuteczności prognozowania.

3. Wyniki badań

W tab. 1 zaprezentowano ogólne informacje dotyczące potencjału i źródeł finansowania badanych grup.

Tab. 1. Wybrane dane bilansowe badanych grup przedsiębiorstw w okresie 2012–2015 (tys. zł)

Wyszczególnienie	Rok							
	2012		2013		2014		2015	
	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)
Aktywa trwałe	9 178	53 421	12 220	56 743	12 062	60 999	9 151	65 320
Aktywa obrotowe	4 276	52 568	5 868	53 865	6 192	55 495	8 181	58 112
Kapitał własny	-5 232	54 884	-6 888	57 793	-6 550	62 503	-10 319	65 687
w tym: WF netto	-1 959	7 353	-1 663	8 639	-792	8 426	-1 441	6 888

Wyszczególnienie	Rok							
	2012		2013		2014		2015	
	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)
Zobowiązania długoterminowe	10 484	15 561	10 711	15 607	10 224	15 967	10 456	18 989
Zobowiązania krótkoterminowe	8 204	35 486	14 267	37 202	14 581	36 996	17 195	38 711
w tym: handlowe	5 387	22 911	10 847	24 440	11 658	22 287	14 807	23 994
Środki finansowe netto	-17 551	-37 773	-23 594	-39 903	-23 363	-37 628	-24 516	-41 979
Dług netto	4 014	6 557	4 269	7 061	3 411	8 075	1 206	9 375

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych bazy EMIS.

Informacje zawarte w tab. 1 jednoznacznie wskazują, że przedsiębiorstwa z dodatnim kapitałem własnym dysponowały zasobami niemal 10-krotnie większymi w porównaniu do podmiotów charakteryzujących się ujemnym kapitałem własnym. Jednocześnie można zaobserwować, że struktura majątku była odmienna w obu porównywanych grupach. W przedsiębiorstwach z ujemnym kapitałem własnym aktywa obrotowe stanowiły do 2014 r. około 30% wartości aktywów. W 2015 r. sytuacja ta uległa zmianie i majątek obrotowy zwiększył swój udział do około 50% wartości majątku (taka struktura wystąpiła przez cały badany okres w grupie Kw(+)) przez ograniczenie wartości aktywów trwałych. Prawdopodobną przyczyną było wycofanie ich z użytkowania oraz w niewielkim stopniu ich sprzedaż, ponieważ nie wystąpiły znaczne różnice między wartością przychodów ogółem a przychodami ze sprzedaży (tab. 2). Zmiana ta jest pozytywna, ponieważ zbyt duży udział aktywów trwałych, nawet dla jednostek produkcyjnych, jest niekorzystny ze względu na wysoki poziom kosztów stałych. Zaskakujący jednak jest fakt, że przedsiębiorstwa te bardzo dużo zainwestowały w aktywa trwałe w 2013 r. pomimo niedoborów kapitału własnego. Postępowanie takie jest niezrozumiałe, ale przede wszystkim niebezpieczne dla kontynuowania działalności, dlatego że do sfinansowania przyrostu wartości aktywów trwałych wykorzystano głównie kapitał obcy krótkoterminowy.

Zobowiązania krótkoterminowe w całym badanym okresie zwiększały swoją wartość przy w miarę stabilnym, chociaż znacznym, poziomie zadłużenia długoterminowego (prawdopodobnie spółki utraciły zdolność kredytową), co jest bardzo ryzykownym działaniem. Ryzyko to spotęgował zwiększający się w 2015 r. niedobór kapitału własnego. Zaobserwowana sytuacja wskazuje na wystąpienie spirali zadłużeniowej w tych przedsiębiorstwach. Można oczywiście zauważyć, że przedsiębiorstwa z grupy Kw(+) wykazywały rosnącą wartość długów zarówno długo-, jak i krótkoterminowych, ale należy jednoznacznie stwierdzić, że zadłużenie to miało w pełni pokrycie w kapitale własnym, a zobowiązania krótkoterminowe – w aktywach obrotowych. Sytuacja występująca w grupie Kw(+) jest właściwa, ponieważ z ekonomicznego punktu widzenia najważniejszym kryterium wyznaczania wysokości kapitału własnego w długim okresie powinna być struktura pasywów dopasowana do struktury aktywów [Barburski, 2014, s. 120], co miało miejsce w tej grupie.

Przedsiębiorstwa z obu analizowanych grup nie przetrzymywały nadmiernych wartości środków pieniężnych, o czym świadczy ujemna wartość środków finansowych netto¹. Należy jednak podkreślić, że udział środków pieniężnych w grupie z ujemnym kapitałem własnym z niemal 25-procentowego udziału w aktywach obrotowych zmalał do 9%, co stanowi dodatkową przesłankę zaprzestania działalności. W porównywanej grupie udział środków był stabilny w całym badanym okresie i stanowił niemal 30% wartości majątku obrotowego.

Dług netto w obu badanych grupach był dodatni. Świadczy to o nadwyżce zobowiązań finansowych w zestawieniu ze środkami pieniężnymi i ich ekwiwalentami. Przedsiębiorstwa z ujemnym kapitałem własnym w tym zakresie wykazywały mniejsze jego wartości, czyli wartość zobowiązań finansowych się zmniejszała. Przyczyną tej sytuacji mogło być malejące zainteresowanie w zakresie pozyskiwania aktywów finansowych, a skutkiem – ograniczenie możliwości zdywersyfikowania źródeł przychodu. W grupie Kw(+) rosnące kwoty wskazują na poszukiwanie dodatkowych, poza działalnością operacyjną, źródeł korzyści.

O tym, jak przedstawiona sytuacja majątkowo-kapitałowa wpływała na osiągnięte wyniki, informują dane zestawione w tab. 2.

Tab. 2. Wybrane informacje finansowe z rachunku zysków i strat (tys. zł)

Wyszczególnienie	Rok							
	2012		2013		2014		2015	
	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)
Przychody ogółem	16 363	178 164	20 424	192 998	24 031	191 689	21 562	194 205
Przychody netto ze sprzedaży	16 172	176 504	20 284	190 995	23 868	189 712	20 925	192 040
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	-1 634	9 374	-1 036	10 058	-152	9 120	101	8 511
Zysk (strata) brutto	-2 007	8 886	-1 645	10 029	-849	9 797	-1 467	8 195

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych bazy EMIS.

Jak można było się spodziewać, przedsiębiorstwa z ujemnym kapitałem osiągały około 10-krotnie niższe przychody, ale podstawowym ich źródłem była sprzedaż, która do 2014 r. zwiększała swoją wartość. Mimo to na poziomie operacyjnym przedsiębiorstwa te osiągały stratę, która wykazywała tendencję malejącą, a w 2015 r. osiągnięto niewielki zysk. Trend mógłby wydawać się korzystny, gdyby nie fakt, że w ostatnim analizowanym roku przedsiębiorstwa tej grupy osiągnęły stratę brutto niemal 2-krotnie wyższą niż w 2014 r. Prawdopodobną przyczyną były wysokie koszty finansowe, wynikające nie tylko z oprocentowania, ale także z odsetek za zwłokę w zapłacie zobowiązań handlowych. Stanowią one bowiem „bezkosztowe” źródło finansowania jedynie w sytuacji ich terminowej spłaty. W przedsiębiorstwach

¹ Środki finansowe, zgodnie z formułą stosowaną w bazie EMIS, są różnicą między zadłużeniem całkowitym a gotówką i jej ekwiwalentami.

z dodatnią wartością kapitału własnego wyniki były stabilne, chociaż od 2014 r. wystąpiły spadki wartości zysku brutto.

Niekorzystny obraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw z ujemnym kapitałem własnym poprawia nieco wartość EBITDA, która w niemal wszystkich latach (wyjątek: 2013 r.) wykazywała poziom powyżej zera. Niestety, odpis amortyzacyjny nie przekłada się na realny wzrost zasobów pieniężnych niezbędnych do regulowania zobowiązań, które w tym przypadku były głównym problemem zagrażającym możliwości kontynuowania działalności.

W tab. 3 zestawiono wybrane wskaźniki pozwalające na wstępną ocenę sytuacji finansowej badanych grup przedsiębiorstw.

Tab. 3. Wybrane wskaźniki finansowe w grupach przedsiębiorstw w okresie 2012–2015

Wyszczególnienie	Rok							
	2012		2013		2014		2015	
	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)	Kw(-)	Kw(+)
Wskaźnik bieżący płynności (krotność)	0,44	1,48	0,42	1,45	0,42	1,50	0,48	1,50
Wskaźnik szybki płynności	0,34	1,00	0,28	0,98	0,29	1,03	0,35	1,03
ROS (%)	-12,67	4,13	-8,20	4,47	-3,32	4,44	-6,89	3,57
ROA (%)	-14,73	6,93	-9,19	7,81	-4,35	7,28	-8,30	5,56
ROE (%)	-29,60	13,39	-24,14	14,94	-12,11	13,48	-13,96	10,45
Cykl należności (dni)	45	52	53	49	41	49	49	49
Cykl zobowiązań (dni)	122	47	195	47	223	43	258	45
Dług/kapitał własny (krotność)	-3,60	0,93	-3,63	0,91	-3,79	0,85	-2,68	0,88

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych bazy EMIS.

Statyczne wskaźniki płynności w badanych grupach przedsiębiorstw znacząco różnią się od siebie, co jest konsekwencją sytuacji kapitałowo-majątkowej. Należy stwierdzić, że w przypadku grupy Kw(+) wielkość wskaźników płynności bieżącej i szybkiej jest na optymalnym poziomie [Sierpińska, Jachna, 2004, s. 147–148], natomiast w przedsiębiorstwach drugiej grupy – na zdecydowanie zbyt niskim, chociaż stabilnym. Jest to zaskakujące, ponieważ może sugerować celowe działanie podmiotów w tym zakresie. Nie zmienia to jednak faktu, że podmioty z grupy Kw(-) są w bardzo trudnej sytuacji, czego potwierdzeniem są wydłużające się terminy regulowania zobowiązań. W dwóch pierwszych latach 2–3 razy w ciągu roku jednostki były w stanie spłacać swoje zobowiązania, ale w dwóch następnych już tylko raz. Wydłużające się terminy spłaty zobowiązań handlowych są dowodem problemów finansowych przy stabilnym spływie należności. Potwierdzeniem niekorzystnej sytuacji przedsiębiorstw z tej grupy jest także bardzo wysoka i rosnąca relacja długu do kapitału własnego. W 2015 r. wskaźnik struktury kapitału zmniejszył swoją wartość, ale nie jest to zmiana pozytywna, ponieważ została wywołana znacznym wzrostem niedoboru kapitału własnego przy mniej dynamicznym wzroście zobowiązań.

Oceniając rentowność, należy podkreślić, że występuje ona jedynie w przypadku przedsiębiorstw z dodatnim kapitałem własnym, w drugiej grupie mamy do czynienia

z deficytowością. Co prawda, zmniejsza się ona do 2014 r., ale od 2015 r. znowu ulega pogłębieniu. Wskazuje to na nieskuteczne próby zwiększenia efektywności i nieprawidłowe zarządzanie kosztami.

Z przeprowadzonej analizy dyskryminacyjnej wynika, że otrzymane wyniki są ujemne (FD w modelu poznańskim wynosiło -7,45 w 2012 r., -5 w 2015 r., a w modelu Mączyńskiej odpowiednio -6,58 i -1,05), co wskazuje na zagrożenie upadłością.

W tab. 4 zestawiono wyniki estymacji modelu z wykorzystaniem metody najmniejszych kwadratów.

Tab. 4. Estymacja MNK dla zmiennej zależnej kapitał własny

Zmienna	Współczynnik	Błąd stand.	t-Studenta	Wartość p	Istotność
const	-652,106	380,318	-1,7146	0,0904	*
Zobowiązania handlowe	-0,703752	0,0893305	-7,8781	<0,0001	***
Aktywa trwałe	0,66860	0,069839	9,5735	<0,0001	***
Zobowiązania długoterminowe	-0,65909	0,072095	-9,1419	<0,0001	***
Zysk/strata netto	0,75648	0,228569	3,3096	0,0014	***
Należności handlowe	0,80074	0,221044	3,6226	0,0005	***
Obrót zapasami	0,05493	0,026760	2,0529	0,0435	**
Wskaźnik dźwigni finansowej	-0,46346	0,271034	-1,7100	0,0913	*
Średnia arytmetyczna zm. zależnej	-8808,31		Odchylenie standardowe zmiennej zależnej		24614,54
Suma kwadratów reszt	7,13e+08		Błąd standardowy reszt		3104,088
Współczynnik determinacji R-kwadrat	0,985		Skorygowany R-kwadrat		0,984
F(8, 77)	311,308		Wartość p dla testu F		2,34e-55
Logarytm wiarygodności	-780,368		Kryt. inform. Akaike'a		1578,736
Kryt. Bayes. Schwarza	1600,506		Kryt. Hannana-Quinna		1587,482

Test na normalność rozkładu reszt – Hipoteza zerowa: składnik losowy ma rozkład normalny
Statystyka testu: Chi-kwadrat (2) = 7,2016; z wartością p=0,02730

Źródło: obliczenia własne.

Z danych zestawionych w tab. 4 wynika, że należności handlowe w największym stopniu wpływały na ujemną wartość kapitału własnego. Ważnymi czynnikami były także wynik finansowy netto oraz zadłużenia handlowe i aktywa trwałe. Dość ważne okazały się zobowiązania długoterminowe. Ostatnie dwie zmienne generują wysokie koszty stałe i koszty finansowe, wpływając w niekorzystny sposób na osiągnięty wynik. Zaproponowany zestaw zmiennych wyjaśnia zmienną zależną w ponad 98%. Wszystkie zmienne wskazują na występowanie poważnych problemów finansowych badanych spółek.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania potwierdziły, że sytuacja finansowa podmiotów wykazujących ujemną wartość kapitału własnego zagraża kontynuowaniu ich działalności. Zgodnie z przepisami prawa przedsiębiorstwa te powinny już nie prowadzić

działalności, ponieważ okres występowania ujemnego kapitału własnego trwa ponad 24 miesiące. Jednak w rzeczywistości jednostki nadal realizują działalność operacyjną, uzyskując z niej niewielki zysk. Niemniej niepokojący jest wzrost zadłużenia i koszty finansowe, których poziom przekroczył osiągnięty zysk operacyjny. Sytuacja z formalnego punktu widzenia jest jednoznaczna – przedsiębiorstwa te powinny zaprzestać działalności, ale brak możliwości zaspokojenia wierzycieli to uniemożliwia.

Bibliografia

- Barburski J., *Kapitały własne jako podstawa bezpieczeństwa działalności gospodarczej na przykładzie przedsiębiorstw WIG20*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2014, nr 67.
- Eliot B., Eliot J., *Financial Accounting and Reporting*, Bell&Bain Ltd., Glasgow 2005.
- Fedak Z., *Zasady wyceny aktywów i pasywów bilansu oraz ustania wyniku finansowego*, „Rachunkowość ZR” 2002.
- Hendriksen E.A., Breda M.F., *Teoria rachunkowości*, PWN, Warszawa 2002.
- Kumor I., *Identyfikacja i klasyfikacja zjawisk zagrażających kontynuacji działalności i ich ujęcie sprawozdawcze*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2016, nr 2(80).
- Mączyńska E., *Upadłości przedsiębiorstw – dysfunkcje, ich przyczyny*, „Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie” 2009, nr 2(13).
- Micherda B. (red.), *Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie poprawy bezpieczeństwa obrotu gospodarczego*, AE w Krakowie, Kraków 2005.
- Sierpińska M., Jachna T., *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa 2004.
- Szulec M., *Wykorzystanie analizy finansowej w badaniu sprawozdań finansowych w świetle badań empirycznych*, [w:] B. Micherda (red.), *Kierunki ewolucji sprawozdawczości i rewizji finansowej*, Difin, Warszawa 2012.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2016, poz. 1047).
- Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003, nr 60, poz. 535).

Negative Equity in the Business and Going Concern Assumption

The paper analyzes the financial situation of enterprises, which had negative equity in the period 2012–2015 in the context of their continued activity. Profitability and debt ratios and repayment periods indicated a very unfavorable financial situation. According to the legal provisions, these companies should be bankrupt (liquidated) but they still function, unfortunately, increasing the shortage of equity by systematic debt, which puts creditors in a very difficult situation.

Ujemny kapitał własny w przedsiębiorstwie a kontynuacja działalności

W artykule przeprowadzono analizę sytuacji finansowej przedsiębiorstw, które charakteryzowały się ujemnym kapitałem własnym w okresie 2012–2015 w kontekście kontynuowania przez nie działalności. Wskaźniki rentowności i zadłużenia oraz okres spłaty długów wskazywały na bardzo niekorzystną sytuację finansową. Zgodnie z zapisami prawnymi przedsiębiorstwa te powinny być postawione w stan upadłości (likwidacji), ale nadal funkcjonują, niestety powiększając niedobory kapitału własnego przez systematyczne zadłużanie się, co stawia wierzycieli w bardzo trudnej sytuacji.